

О. О. Кучерук
Т.В. Бойко
В.О. Сидоренко

ПРОБЛЕМИ ЛЕКЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ НА СУЧАСНОМУ РІВНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі проаналізовано значимість лекції як одного з найважливіших чинників в організації навчальної діяльності студентів. Висвітлено теоретичні методи збільшення впливу лекції на активізацію самостійного оволодіння знаннями студентами вищих навчальних закладів.

Ключові слова: лекція, пізнавальна активність, технічні засоби, теоретичний матеріал.

Abstract

The significance of the lecture as one of the most important factors in the organization of students' educational activity is analyzed in the work. Theoretical methods of increasing the influence of lectures on the activation of independent mastery of knowledge by students of higher educational institutions are highlighted.

Keywords: lecture, cognitive activity, technical means, theoretical material.

Вступ

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні лекція є важливою ланкою, доцільною формою організації навчання у вищому навчальному закладі. Її загальне призначення – формування у студентів орієнтовної основи для оволодіння знаннями, уміннями, навичками, їх позитивного ставлення до життєвих реалій, що вивчаються, смаку до науки і дослідницької діяльності.

Слово “лекція” у перекладі з латинської мови означає “lectio” – читання, а лектор – “lector”, читець. Лекція активно застосовувалася в середньовічних університетах у формі читання й коментування викладачем тексту книг. В історії розвитку вона стала важливою формою словесного, особистісного впливу викладача, оратора на людину.

Основна частина

Лекція традиційно сприймається як монолог викладача, досить часто викликає багато нарікань щодо якості одержаних знань та, взагалі, доцільності лекцій. Існувала навіть точка зору (хоча й мало підтримувана), що в наш час книгодрукування і інформаційних технологій лекція – це ніщо інше, як архаїзм [1]. Так, наприклад, професор К. Г. Марквардт заявив, що навчальний план і програми регламентують матеріал, який можна встигнути викласти за відведений час і аж ніяк не те, що можна засвоїти. Ось і виходить – продовжує він – що основна доля уваги направлена на те, щоб лекцію «добре прочитати», а задачу доброго засвоєння доводиться залишити на другому плані [2]. З усього видно, що фундаментальні проблеми педагогіки і психології пов'язані з розумінням і засвоєнням гостро проявляються саме під час лекцій.

Як зазначив професор В.О. Веніков, основним недоліком сучасних лекцій є пасивність слухача, а точніше, можливість перебувати під час лекції в бездумному стані, яка йому надається [3]. Ось і з'являються нарікання на слабкий рівень засвоєння під час лекцій. Висвітлюючи питання подання об'ємного теоретичного матеріалу на лекції, як формі організації навчального процесу, що не виключає поєднання різноманітних методів в т. ч. і метод лекції – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу. Він застосовується, тому що незважаючи на усі його недоліки це швидкий і економний спосіб забезпечення необхідною інформацією. Висловлюючись про можливості лекцій, слід мати на увазі форму занять на яких доноситься до студентів теоретичний матеріал з дисципліни для подальшого закріплення на лабораторних, практичних чи інших формах занять.

Лекція залишиться найважливішою формою навчання. Хоча це зовсім не значить, що форма самих

лекцій повинна залишатись без змін [3]. Потребу в інтенсифікації освітніх технологій, перегляду їх змісту, модернізації або ж взагалі створення нових моделей здобуття знань диктує швидкий розвиток науки та стрімке розширення доступного інформаційного простору.

Можливі два шляхи розвитку: вдосконалення відомих (старих) моделей; розробка нових. Загалом, це можна трактувати як вибір одного з двох: або відмовлятися від лекцій та шукати, аналізувати і вибирати нові способи донесення теоретичного матеріалу широкій аудиторії, або шукати що можна зробити з апаратом самої лекції щоб збільшити її ефективність.

На сьогодні все більше педагогів прагнуть розробити власні, безперечно в багатьох випадках прогресивні технології подання і здобуття знань (залучення комп'ютерів, виконання творчих дій, проблемне навчання, дидактичні ігри, включення задач підвищеної складності, тощо).

Однак зазвичай вони залишаються на рівні експерименту або ж мають часткове застосування, що пов'язане з їх несприйняттям багатьма досвідченими викладачами, що звикли дотримуватись традиційних способів. На перешкоді також складність у їх реалізації через брак засобів навчання, потребу перекваліфікуватись чи інші причини. Велика їх кількість також ускладнює вибір для молодого педагога що прагне інновацій, а держава особливо не підштовхує до конкретних дій, що цілком виправдано з точки зору складності і неоднозначності експерименту з визначення пріоритетів однієї з них. Незважаючи на розуміння важливості навчання у новий спосіб, слід враховувати усі перешкоди які трапляються на шляху їх впровадження. Перешкоди до змін наступні: вплив освітніх традицій; почуття дискомфорту, яке спричиняють будь-які зміни; брак мотивації до змін; брак моделей та інформації стосовно ефективного навчання. Можливо, найбільшою перешкодою у використанні активних методів навчання, є ризик – ризик, що студенти не братимуть участь, не будуть застосовувати мислительні операції вищого рівня, чи недостатньо засвоять зміст. Ризик, що викладач втратить контроль, не володітиме достатніми навичками, або буде розкритикованим за такий неортодоксальний стиль навчання.

Тому такі методи поки що не можуть в повній мірі зайняти місце універсального способу проведення занять. Це зовсім не заперечує заклик до оновлення існуючої моделі освіти, адже воно має відбуватись внесенням в її зміст нових якісних змін, що значно не вплинули б на загальний перебіг навчального процесу, проте дало б плідні результати у вигляді всесторонньо обізнаної, глибокомислячої, творчої, вмотивованої особи – фахівця нового зразка відповідного часу.

Висновки

На сучасному етапі розвитку освіти особливого резонансу набувають проблеми ефективності і пристосованості до людини освіти, що вимагає пошуку інновацій у поданні навчального матеріалу. Традиційно для викладення великого за обсягом навчального матеріалу існувала лекція, як форма і як метод викладення. Вбачається два шляхи вирішення проблеми: розробка нової технології або вдосконалення існуючої (лекції). Безумовно менш складним буде шлях вдосконалення, що відповідає законам еволюційного розвитку, тому проведено роботу по виділенню прийомів які здатні підвищити ефективність засвоєння матеріалу на лекціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Варвак П.М. Чтобы быть услышанным / П.М. Варвак // Вестник высшей школы. – 1987. – № 9. – С. 49–52.
2. Костенко И.П. О психологии понимания / И.П. Костенко // Вестник высшей школы. – 1986. – № 10. – С. 32–38.
3. Веников В.А. Активизация слушателя – прежде всего / В.А. Веников // Вестник высшей школы. – 1976. – № 12. – С. 28–33.

Кучерук Олександр Олександрович – студент групи КІВТ-19м кафедри метрології та промислової автоматизації факультету автоматизації та комп'ютерних систем управління, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fkca.mit15.kuool@gmail.com

Alexander Kucheruk – student group KIVT-19m of the Department of Metrology and Industrial Automation of the Faculty of Automation and Computer Control Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, fkca.mit15.kuool@gmail.com

Бойко Тетяна Володимирівна – студент групи КІВТ-19м кафедри метрології та промислової автоматизації факультету автоматизації та комп'ютерних систем управління, Вінницький національний

технічний університет, Вінниця, market.gnivan@gmail.com

Tatiana Boyko – student group KIVT-19m of the Department of Metrology and Industrial Automation of the Faculty of Automation and Computer Control Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, market.gnivan@gmail.com

Сидоренко Віталій Олегович – студент групи КІВТ-19м кафедри метрології та промислової автоматики факультету автоматики та комп'ютерних систем управління, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Sidorenko Vitaly– student group KIVT-19m of the Department of Metrology and Industrial Automation of the Faculty of Automation and Computer Control Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia